

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ

ΤΜΗΜΑ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Διδάσκουσα:

Μαρία Δασκολιά

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
Τμήμα Φ.Π.Ψ.

Εαρινό εξάμηνο 2018 - 2019

ΕΝΟΤΗΤΑ 3:

ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Αγωγή

- α) Σύνολο από σκόπιμες, προγραμματισμένες και μεθοδευμένες ενέργειες και επιδράσεις
- (β) Διαδικασίες και επιδράσεις του ευρύτερου κοινωνικο-πολιτιστικού περιβάλλοντος ή του εξωοικογενειακού και εξωσχολικού περιβάλλοντος

Εκπαίδευση

- Θεσμοθετημένη, προγραμματισμένη και ελεγχόμενη παιδαγωγική διαδικασία **με στόχο** τη μετάδοση ενός συστήματος γνώσεων και αξιών στη νέα γενιά για την ένταξη και κοινωνικοποίησή της μέσα στο κοινωνικό σύνολο

Οι σκοποί της αγωγής

- Περιγράφουν τις **ιδεατές καταστάσεις** (για τον μαθητή και την κοινωνία) προς τις οποίες προσανατολίζονται οι ενέργειες και επιδράσεις της αγωγής και της εκπαίδευσης
- Περιέχουν τις πεποιθήσεις και τις επιδιώξεις της κοινωνίας – και άρα τις **αξίες** – σε σχέση με το πώς θα πρέπει διαμορφωθούν οι νέοι άνθρωποι και πώς θα πρέπει να ενταχθούν στην κοινωνία

Σκοποί της αγωγής και κοινωνία

- Οι κοινωνικο-πολιτιστικοί κανόνες, οι αξίες και τα πρότυπα που ισχύουν σε μια κοινωνία και μια συγκεκριμένη εποχή καθορίζουν τους σκοπούς της αγωγής
- Ανάλογα με την κοινωνία και την εποχή διαφοροποιούνται και οι σκοποί της αγωγής

Επίπεδα σκοπών και στόχων

- **Ιδεώδη της αγωγής:** η εικόνα του ανθρώπου που επιδιώκει να διαπλάσει μια κοινωνία (σήμερα: αποτυπώνεται στο Σύνταγμα)
- **Σκοποί της αγωγής:** γενική περιγραφή των προθέσεων που επιδιώκει να πραγματοποιήσει το εκπαιδευτικό σύστημα (αποτυπώνονται στην εκπαιδευτική Νομοθεσία)

Επίπεδα σκοπών και στόχων

- **Σκοποί των μαθημάτων:** (αποτυπώνονται στο επίσημο Αναλυτικό Πρόγραμμα)
- **Στόχοι διδασκαλίας / Στόχοι μάθησης:**
προσδοκώμενα αποτελέσματα της προσπάθειας του εκπαιδευτικού και των μαθητών (οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί/ μαθητές)

Τα ιδεώδη της αγωγής ανά εποχές

- Κάθε εποχή έχει τα δικά της μορφωτικά ιδεώδη και θέτει τους δικούς της σκοπούς.
- **Το ομηρικό ιδεώδες:**
«Αιέν αριστεύειν και υπείροχον έμμεναι άλλων»
- **Το πολιτειακό ιδεώδες:**
Πλάτων, Αριστοτέλης, σοφιστές, Σωκράτης
Το άτομο «πολίτης»:
(α) η σπαρτιατική αγωγή
(β) η αθηναϊκή αγωγή

Τα ιδεώδη της αγωγής ανά εποχές

□ Το χριστιανικό ιδεώδες

Η τελείωση του ανθρώπου έρχεται με την πλήρη υποταγή της βούλησής του στο θέλημα του Θεού.

Ο καλός χριστιανός

□ Το «μετανεωτερικό» ιδεώδες της αγωγής

Ο άνθρωπος είναι το επίκεντρο του εκπαιδευτικού ενδιαφέροντος

Παραγωγή της γνώσης και ανάπτυξη του ανθρώπινου νου

Ταξινόμηση των ιδεωδών της αγωγής

- **Το ατομικό ή ατομικιστικό ιδεώδες:** Επιδιώκεται η ανάπτυξη του ατόμου ανεξάρτητα από το κοινωνικό σύνολο ή και αντίθετα από αυτό (Rousseau)
- **Το κοινωνικό ιδεώδες:** Το άτομο πρέπει να αναπτυχθεί μέσα στην κοινωνία και να αποκτήσει από νωρίς την ικανότητα συλλογικής δράσης (Durkheim)

Ταξινόμηση των ιδεωδών της αγωγής

- **Το ανθρωπιστικό ιδεώδες:** Η ανάπτυξη του ανθρώπου ως αυτοδύναμη και πολύπλευρη προσωπικότητα (αρχαία ελληνική και ρωμαϊκή παιδεία, Αναγέννηση)
- **Το θρησκευτικό ή μεταφυσικό ιδεώδες:** Η ανάπτυξη του ανθρώπου σύμφωνα με τις επιταγές της θρησκείας και τα πρότυπα και τις αξίες που θέτει η διδασκαλία της.

Οι σκοποί της αγωγής

- Δεν υπάρχουν σταθεροί και αμετάβλητοι σκοποί της αγωγής, με καθολικό κύρος.
- Εξαρτώνται από την εποχή και την κοινωνία.
- Υπάρχουν πανανθρώπινες αξίες που παραμένουν διαχρονικές. Όμως πολλές από αυτές, ως ιστορικά διακείμενες, ερμηνεύονται και κατανοούνται με διαφορετικό τρόπο ανά εποχές.

Ποιος αποφασίζει και θέτει σήμερα τους σκοπούς της αγωγής;

- Τυπικά, το **κοινοβούλιο** μιας χώρας αποφασίζει
- **Επιτροπές και ειδικοί** γνωματεύουν
- **Άτομα ή ομάδες με πρόσβαση στην εξουσία** μιας κοινωνίας επιβάλλουν τις απόψεις και τις επιλογές τους σε σχέση με το πώς θα πρέπει να συμπεριφέρεται η νέα γενιά, στο παρόν και στο μέλλον

Υπάρχει γενική συναίνεση για τους σκοπούς της αγωγής σήμερα;

- Σκοποί που σχετίζονται με συστήματα αξιών γενικότερης αποδοχής (θρησκείες, Χάρτης δικαιωμάτων του ανθρώπου)
- Το μορφωτικό ιδεώδες της κάθε εποχής προβάλλει τις δικές του αξίες
- Πλουραλιστικές κοινωνίες: όχι μεγάλη συναίνεση ως προς το σύστημα αξιών και κοινωνικών κανόνων

Ένας σκοπός αγωγής περιλαμβάνει:

- Μια ερμηνεία της **σύγχρονης** κατάστασης
- Μια άποψη για τη θέση της **νέας γενιάς** σε αυτή την κατάσταση
- Μια υποθετική εικόνα για την οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική κατάσταση του κόσμου **στο μέλλον**, παράλληλα με μια άποψη για το πώς πρέπει να τη διαμορφώσουμε
- Μια άποψη της **νέας γενιάς** μέσα σε αυτή

Πώς καθορίζονται οι σύγχρονοι σκοποί της αγωγής;

- Ανάλυση σύγχρονης πραγματικότητας
- Πρόβλεψη μελλοντικών εξελίξεων
- Προσδιορισμός καταστάσεων που θα αντιμετωπίσουν στο μέλλον οι μαθητές
- Καθορισμός των γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων που χρειάζεται να αναπτύξουν οι μαθητές για να μπορούν να αντιμετωπίσουν με επιτυχία τις καταστάσεις αυτές

Οι σκοποί της αγωγής στην Ελλάδα σήμερα

- Το Σύνταγμα (άρθρο 16, §2) ορίζει ως βασικό ιδεώδες της αγωγής: «ελεύθεροι και υπεύθυνοι πολίτες»
- Η εκπαίδευση αποβλέπει:
 - ▣ Στην αγωγή του ατόμου ως μέλους της κοινωνίας
 - ▣ Στην ολοκλήρωση της προσωπικότητας του ατόμου

Ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου

- **Αυτονομία:** ικανότητα να ρυθμίζει μόνο του τη ζωή του
- **Υπευθυνότητα:** ικανότητα να κάνει λογική χρήση της αυτονομίας του
- **Ανοιχτότητα** απέναντι στις δυνατότητες διερεύνησης του κόσμου και του εαυτού του

Ανάπτυξη του ατόμου ως μέλους της κοινωνίας

- Ικανότητα και διάθεση για **ενεργό συμμετοχή στη διαρκή διαδικασία βελτίωσης των κοινωνικών κανόνων** προς το συμφέρον και του ίδιου και της κοινωνίας
- Εξασφάλιση και διατήρηση της **ειρήνης**
- Διάπλαση **δημοκρατικών** πολιτών
- Ανάπτυξη **περιβαλλοντικά** συνειδητοποιημένων και ενεργών πολιτών

ΕΝΟΤΗΤΑ 4:

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Παράγοντες, φορείς ή θεσμοί της αγωγής

- Κοινωνικά δομήματα με καθιερωμένους και οργανωμένους ρόλους και πρακτικές, στο πλαίσιο των οποίων συντελείται η αγωγή και μέσω της οποίας επιδιώκεται η κοινωνικοποίηση των ανθρώπων
 - Φυσικοί: οικογένεια, κοινωνία, ...
 - Πολιτισμικοί: σχολείο, εκκλησία, μουσεία, ...

Παράγοντες, φορείς ή θεσμοί της αγωγής

- Θεμελιώδεις ή πρωτεύοντες
 - ▣ Η οικογένεια
 - ▣ Το σχολείο
 - ▣ Το περιβάλλον (φυσικό και κοινωνικό)

Παράγοντες, φορείς ή θεσμοί της αγωγής

- Δευτερεύοντες
 - ΜΜΕ
 - Η εκκλησία
 - Οργανώσεις και ομάδες νέων
 - Ιδρύματα ελεύθερου χρόνου
 - Εταιρείες, σύλλογοι
 - Επαγγελματική κοινότητα
 - Χώροι, δράσεις και γεγονότα διανόησης και πολιτισμού

ΜΕΣΑ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Μέσα της αγωγής

- Τα μέτρα που χρησιμοποιεί ένας παιδαγωγός για να παρέμβει και να τροποποιήσει ή βελτιώσει τη συμπεριφορά των παιδαγωγούμενων
- Δεν είναι στατικά. Εξελίσσονται και μεταβάλλονται ανάλογα με την εποχή και τις παιδαγωγικές θεωρίες που ισχύουν σε αυτή

Μέσα της αγωγής

- Η **διδασκαλία**: μετάδοση γνώσεων και εμπειριών αλλά και γενικότερη μορφωτική επίδραση (εξωσχολική/ σχολική)
- Το **παράδειγμα**: κάθε πράξη, συμπεριφορά ή ιδιότητα που θεωρείται άξια μίμησης
- Η **συνήθεια**: επανάληψη μιας ορισμένης αντίδρασης που οδηγεί στη συνήθεια

Μέσα της αγωγής

- Η **προτροπή ή νουθεσία**: η παρακίνηση ενός ατόμου να πράξει κάτι, να ακολουθήσει κάτι, να βελτιώσει ή να αλλάξει τη συμπεριφορά του
- Η **άμιλλα**: η προσπάθεια του ατόμου να αναδειχθεί καλύτερο από τα άλλα, χρησιμοποιώντας ηθικά παραδεκτούς τρόπους και μέσα συναγωνισμού

Μέσα της αγωγής

- Το **παιγνίδι**: συμβάλλει στην ανάπτυξη διαφόρων δεξιοτήτων, εξοικειώνει το παιδί με τον εξωτερικό κόσμο και το προπαρασκευάζει για πιο συστηματική εργασία
- Η **εργασία**: ελεύθερη ενασχόληση του ατόμου, καθοδηγούμενη και υποβοηθούμενη από τον παιδαγωγό, με ποικίλες μορφές, από το παιγνίδι ως το συστηματικό παραγωγικό έργο

Μέσα της αγωγής

- Η **απαγόρευση**: θέση κανονισμών η παράβαση των οποίων συνεπάγεται τιμωρία
- Η **αμοιβή ή επιβράβευση**: υλική ή ηθική ικανοποίηση για την επίδειξη κάποιας συστηματικής προσπάθειας ή για την επιτέλεση σημαντικής εργασίας
- Η **ποινή**: μέσο κατασταλτικό ή περιοριστικό μιας ανεπιθύμητης συμπεριφοράς (σωματική/εργασίας/ στέρξης/ περιορισμού της ελευθερίας/ τιμής) – με επιφυλάξεις και υπό προϋποθέσεις

Η ΣΧΕΣΗ ΘΕΩΡΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗΣ ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ

Σχέση «θεωρίας» και «πράξης»

- Επίκαιρο θέμα συζήτησης
- Θέμα που επιδέχεται αμφισβητήσεις και κριτικές

Σχέση αλληλεξάρτησης...

- Και οι δύο αναφέρονται στο φαινόμενο της «αγωγής»
 - ▣ Θεωρία: το προσεγγίζει μέσω έρευνας
 - ▣ Πράξη: το καλύπτει και το πλαισιώνει
- Η μία βασίζεται και εξελίσσεται μέσα από την άλλη
 - ▣ Θεωρία: μελετά την πράξη
 - ▣ Πράξη: τροφοδοτεί τη θεωρία

Σχέση αλληλεξάρτησης...

- Καθεμία προϋποθέτει την άλλη
 - ▣ Θεωρία: προϋπόθεση για την προετοιμασία των εκπαιδευτικών – ανθρώπων της «πράξης»
 - ▣ Θεωρία: απαραίτητη για κάθε μεταρρυθμιστική ενέργεια αλλά και για τον έλεγχο των καινοτομιών

Αμφισβητήσεις και κριτικές...

- Πόσο καλά μπορεί να προσεγγιστεί μέσω θεωρίας η πράξη;
 - «ανθρώπινη» πράξη
 - πολύπλοκη
 - μη απολύτως ελεγχόμενη
 - πλαίσιο παραγόντων και συνθηκών

Αμφισβητήσεις και κριτικές...

- Ποιος ο ρόλος και η χρησιμότητα της θεωρίας για την πράξη;
 - ▣ Θεωρία: απόλυτο επεξηγηματικό πλαίσιο της πράξης
 - ▣ Θεωρία: μελετά και φωτίζει μικρά τμήματα του όλου χώρου

Διαστάσεις της σχέσης ανάμεσα στη θεωρία και την πράξη

- Κάθε πράξη εμπεριέχει θεωρία
- Σε κάθε σχέση θεωρίας-πράξης υπεισέρχονται ιστορικο-κοινωνικά στοιχεία
- Η παιδαγωγική θεωρία έχει ως αντικείμενο την παιδαγωγική πράξη
- Η παιδαγωγική θεωρία επιδιώκει τη βελτίωση και εξέλιξη της παιδαγωγικής πράξης